

Posudek konzultanta na rigorózní práci Mgr. Martina Kareše, „Právní postavení poddaného na smiřickém panství ve světle pozemkových knih z let 1590-1848“, 117 str. vlastní text, Resumé, Prameny a literatura, přílohy, český a anglický abstrakt, klíčová slova, 35 str.

Po úvodním stručném vylíčení územního a administrativního vývoje shora nadepsaného panství, v němž je také obsažen posloupný přehled jeho vlastníků, tvoří předloženou práci tři celky. První (do str. 34) přináší převážně obecný výklad o institutu pozemkových knih, o jejich klasifikaci, jejich náplni, druzích zápisů a o uplatňovaných právních principech. Čtenář si tak může dobře uvědomit jejich reálný význam, který je dnes nejen právní a právněhistorický, i když je v současné učebnicové literatuře oboru českých právních dějin nezaslouženě ponecháván téměř bez povšimnutí. V této převážně teoretické a metodologické partii jsou samozřejmě místa, která vyvolávají otázky: např. proč autor emfyteutické knihy neřadí (str. 13) mezi speciální pozemkové knihy (str. 11), případně je-li nadpis subkapitoly Agenda (str. 17) odpovídající jejímu obsahu, který ve skutečnosti pojednává především o osobách vedoucích pozemkové knihy a o jejich kvalifikaci. Je možno pojem „listovní“ a „knihvedoucí“ považovat za plně totožný?

Druhý celek (str. 35-89) se soustřeďuje na podstatnou část věcně a obligačněprávních poměrů poddanského obyvatelstva včetně pravidel dědických a majetkových vztahů rodinného charakteru. Podává se v něm rozhodující část soukromoprávní sféry nejpočetnější složky obyvatelstva stavovsky strukturované společnosti. V této partii spatřuji hlavní smysl práce. Autorovo úsilí a komplexnost současně o podrobnosti si zaslouží uznání o to víc, že i v nejnovější rozsáhlé monografii „Vývoj soukromého práva na území českých zemí I“ brněnské provenience se v přehledu vývoje soukromého práva do konce 17. stol. (str. 166 a n.), tj. v předkodexovém období se autoři nedopracovali ke konstatování, že tato sféra v životě nesvobodného obyvatelstva vůbec existuje, literaturu o soukromém právu poddaných ignorují nebo jim zůstává neznámou a vycházejí tak prakticky pouze z nástinu těchto vztahů v rámci šlechtické a měšťanské společnosti.

Třetí celek (str. 89 a n.) zkoumá veřejnoprávní vazby (zejména pracovní a platební povinnosti) držitelů poddanské půdy vůči vrchnostem a jejich prostřednictvím a posléze i mimo něj ke státu (panovníkovi).

Z pohledu obsahového i formálního jsem toho názoru, že rigorozant předložil zcela původní spis, jehož výsledná podoba je založena na poctivém pracovním výkonu, v němž využití nepublikovaného archivního materiálu dokládá velká část z téměř 400 položek poznámkového aparátu.

Je samozřejmé, že některé pasáže práce mohly být ještě opřeny o dosavadní literaturu. Např. personálie držitelů smiřického panství bylo možno ověřit v knize P. Maška, Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti I – II, nakl. Argo nebo část o taxách o Talířovo Rakouské taxovnictví (i když dnes už zastaralé) nebo je k dispozici novější literatura o katastrech. Obdobně o dědické posloupnosti selských statků psal prof. Tilsch v Dědickém právu rakouském..., Praha 1905, str. 148 a n. To však na pozitivním hodnocení předložené práce nemůže nic změnit. Některé podrobnosti by mohly být vysvětleny při obhajobě. K úvaze autora dávám např.: str. 22 – píše se o správních žalobách k r. 1830, str. 27 – hovoří se o notářské legalizaci podpisu na soukromé listině, ale tato věc je minimálně sporná, str. 29 – pat. č. 591/1786 JGS je lépe než všeobecný občanský zákoník označit jako občanský zákoník Josefa II., I. díl, str. 34 – dar půdy církvi musel být poskytnut vrchností, tady to vypadá tak, že rolník může obdarovat církev poddanskou půdou, str. 50 – asi má být evikční ručení, aj.

Nemám žádné pochybnosti o tom, že práce se může stát předmětem úspěšné obhajoby.

Praha, 11.2.2013

Doc. JUDr. Vladimír Kindl